

TÜRKİYE SENDİKACILIK HAREKETİNDE DEVLETİN ROLÜ

Aydınlık Gazetesi, 1 Eylül 2012

Yıldırım Koç

Türkiye’de sendikacılık hareketini anlayabilmek için, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bu süreçteki rolünü dikkate almak gerekir.

1925 yılında sendikalar kapatıldı. 1947 yılında CHP’nin veya devletin doğrudan denetimi altında sendikalar oluşturulmaya başlandı.

Bu konuda üç isim önemlidir: Sabahattin Selek, Dr.Rebii Barkın ve Muzaffer Daysal.

Sabahattin Selek süvari üstteğmeniydi. Ordudan emekli edilmişti. 1947 yılında CHP İşçi Bürosu’nun başkan yardımcılığına getirildi. Kanımca devlet görevlisi olarak 1947 yılından itibaren sendikacılık hareketinin gelişimi üzerinde belirleyici bir rol oynadı.

Ben rahmetli Muzaffer Daysal’la 1990’lı yılların sonlarında tanıştım. Kendisini çok sevdim. Sendikacılar arasında az bulunur nitelikte, bilgili, olgun, efendi bir insandı.

Muzaffer Daysal’la 1998 yılında yaptığım görüşme bittikten sonra, Sabahattin Selek’in konumunu açtım ve şu soruyu sordum:

“CHP’nin hükümette bulunduğu ve devlete hakim olduğu bir dönemde Türk Silahlı Kuvvetleri’nden emekliye ayrılmış bir subayın CHP İşçi Bürosu’nun başkan yardımcılığına getirilmiş ve birçok sendikanın kuruluş sürecinde etkili kılınmış olması biraz tuhaf değil mi? Sabahattin Bey Devlet görevlisi miydi?”

Rahmetli Muzaffer Daysal gülümsedi ve bana, “Yıldırım, bu işleri fazla karıştırma; kimler için neler dendi,” dedi.

O gülümsemede zımni bir kabulü yakaladığımı sanıyorum. Zaten olayların gelişimi de bu tahmini doğruluyor.

1926 doğumlu rahmetli Muzaffer Daysal’ın Sabahattin Selek’le ilgili anlattıklarının bir bölümü şöyleydi:

“1947 yılında Sanat Enstitüsünü bitirdikten sonra Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü İstinye Fabrika ve Dokları işyerine girdim. Denizcilik Bankasına bağlıydı. Bu dönemde bir gece babam, anneme, ‘bu akşam bir misafirimiz gelecek,’ dedi. Partiden büyük bir adamın geleceğini söyledi. Penceresinin önüne oturduk. Bisikletli bir adam geldi. Ayağında golf pantolon, başında kasket. Kekeme. Gelen Rebii Barkın’dı. Zonguldak milletvekili. Eve buyur ettik. ‘Delikanlıyı bana emanet edeceksiniz,’ demiş. Babam da, ‘oğlum Partinin hizmetinde,’ demiş.. Babam bayağı partiydi, militandı. ‘Ne yapacağım,’ diye sordum. Rebii Barkın, ‘sana vazife verdik,’ dedi. ‘İstinye’de işçilerle konuşacaksın, onlara cemiyet kuracaksın.’... Bu kişileri biraraya getirdik. İstinye Fabrika Dokları İşçi Sendikası kuruldu. Ben organizatörüm, parti adına. Kurucu değilim. Çok geçmedi, benim işime son verdiler. Sendika kurduk diye işten çıkardılar... Rebii Bey’i aradım. Rebii Bey beni Sabahattin Selek’le tanıştırdı.

“Sabahattin Selek emekli subaydı; iriyarı, çok sempatik biriydi. ‘Beraber çalışacağız; ben ne vazife verirsem onu yapacaksın,’ dedi. İstanbul’da sendikalar kurulmaya başlandı. Parti, sendikaların tüzüklerini hazırlardı. Tüzükleri verirdik, imza ederlerdi. Vilayete gönderirdik. Vilayet onaylardı. İş ve İşçi Bulma Kurumu, sendikalara ahşap dolaplar, masa ve sandalyeler, kitaplıklar verirdi. Maarif Vekaleti de ipe sapa gelmez, sendikal hareketle ilgili olmayan klasik kitaplar, teknik resim kitapları verirdi; kitaplıklara koyardım bunları. Ceza paralarından para verilirdi sendikalara... Ben sürekli olarak İstanbul İşçi Sendikaları Birliği’nde bulunuyordum. Bu dönemki sendikalarda bana karşı bir allerji başladı. ‘Polis mi’ diye düşünürlerdi. Bana açıklanmazdı, ama hissederdim. Onların arkasında polis vardı; benimkinin de vardı. Şevket Döndüren isimli bir sendikacı, Parmaksız Hamdi ile bağlantılıydı.